

FELNŐTT HITTAN: SZENTSÉGEK

A szentségekről általában:

Az Egyház egész liturgikus élete az eucharisztikus áldozatban és a szentségekben valósul meg. Az Egyházban **hét szentség** van:

- keresztség
- bérmálás
- Eucharisztia
- bűnbánat szentsége
- betegek kenete
- egyházi rend
- házasság

A szentségeket Jézus Krisztus alapította, és az Egyházra bízta. Látható jelei a kegyelemnek, amely által az isteni létben részesülünk. A kegyelem az a természetfeletti ajándék, amelyben Isten élete kiárad bennünk a Szentlélek által. A szentségek megerősítik és kifejezik a hitet, dicsőítik Istent, megszentelik az embert, és építik az egyházi közösséget. Az Egyház által és az Egyházért vannak.

Az **egyszer felvehető szentségek**, melyek végérvényesen Krisztushoz és az Egyházhoz kapcsolnak bennünket: keresztség, bérmálás, egyházi rend.

A szentségek felosztása általánosságban:

- keresztény életbe bevezető szentségek: keresztség, Eucharisztia, bérmálás
- gyógyulás szentségei: bűnbánat, betegek kenete
- közösségalkotás szentségei: egyházi rend, házasság

Az Egyház hite megelőzi a hívő hitét, aki meghívást kap, hogy csatlakozzék hozzá. Az Egyház állítja, hogy **a katolikus hívek számára az Újszövetség szentségei szükségesek az üdvösséghez**. Azokat, akik saját hibájukon kívül nem tagjai az Egyháznak, Krisztus az utolsó napon lelkiismeretük alapján fogja megítélni. (vö: Róm 2.14-16.) Lásd még: (KEK 846- 848.)

Gyakran halljuk a kérdést: „Azt megértem, hogy az imádságra szükség van. De miért vagyok kötelezve arra, hogy a tőlem távol álló, mások által előírt szövegek vagy formák által fejezzem ki a hódolatomat Isten előtt? Megértem, hogy pl. meg kell bánnom a bűneimet. De mennyivel lesz jobbá a bánatom, ha egy papnak elmondom vétkeimet? Különösen miért van erre szükség akkor, amikor maga az Egyház tanítja, hogy a tökéletes bánat az egyéni gyónás nélkül is eltörli a bűnöket? Vagy mégsem a bánat, az egyéni jó elhatározás volna fontos, hanem egy szertartás? stb...”

? (Jó átgondolni: ha valaki, főleg egy **magát hívőnek nevező katolikus, felülbírálja** a kétezer éves Katolikus Egyház letisztult, kiforrt, Krisztustól származó és Szentlélek által sugalmazott tanítását – így pl. a bűnbánat szentségének mikéntjét is - az nem kicsit gőgös. Hogyan lehetne őszinte és teljes az a bűnbánat, amely ezt a gőgöt megengedi, ami az egyén igényeihez, feltételeihez köti a feloldozást az „őszinte és teljes” bánat közben?)

Ha az Egyház által Isten kegyelmének megfoghatóvá tétele, jelzése szükséges az emberiség számára, ha lényegi feladata az, hogy Isten jelen legyen a világban, úgy természetes az is, hogy az Egyház életében vannak különleges jelek, amelyek kiemelt módon arra hivatottak, hogy eleget tegyenek ezeknek a

feladatoknak. Ezek a jelek elsősorban az Egyház tagjai, de a világ számára is jelzik Isten kegyelmének jelenlétét és megvalósulását.

Vannak az emberi életnek határhelyzetei, nagy fordulói, mint pl. a születés, házasságkötés, betegség, bűn, stb. – amelyekkel szembekerülve minden ember megrendülten áll meg, mert megérintik őt a lét nagy kérdései, mert távolról megsejti az Abszolútumot. Az Egyház lényegéhez tartozik, hogy ezekben a határhelyzetekben tanúsítsa a megoldásba vetett biztos hitét. Azt, hogy az Egyház magában hordozza a megoldást: Krisztus ebben a konkrét helyzetben is megoldotta a lét megoldhatatlanságát. Ugyanezt a hitet jelzik a szentségi jelek, s ugyanerről tanúskodik a szentséget felvevők magatartása: azzal a hittel veszik az Egyház jeleit, hogy az Egyház, ill. Krisztus által meg fogják kapni Isten segítségét.

A szentségek tárgyi hatékonysága:

A katolikus dogmatika szerint a **szentség a felvevő hitétől függetlenül is létrejön**. Ez a szentség feltétel nélküli tárgyi hatékonysága. Tehát ki kell szolgáltatónunk mindenkinek, aki kéri, mert ezáltal kegyelmet közvetítünk számára. Az érvényesen létrejött szentségi cselekmény által a kegyelem mindig jelenvalóvá lesz. Vagyis Isten megszólító szeretete akkor is jelenvalóvá válik a szentségben, ha a szentséget felvevő nem válaszol e megszólításra. De az Egyház azt is tanítja, hogy a szentségek a hit szentségei, hogy föltételezik a hitet. A szentség nem mágia! Nem isteni „dolgok”, amiket az egyház szabadon, a felvevő hitétől függetlenül osztogathat, akinek akar, hanem „találkozási események”, amelyekben a felvevő egy sajátosan mély, párbeszédés kapcsolatba kerül Istennel – **akkor lesz hatékony, ha a felvevő hittel válaszol Isten megszólítására**, Krisztusba vetett hittel kéri, illetve kész azonosulni a szentség, azaz az Egyház küldetésével. A Tridenti Zsinat is ebben a szellemben állítja, hogy a *szentség mindig kegyelmet ad, amennyiben Isten oldaláról nézzük a kérdést* (Dei-DS 1607).

Pl.: A katolikus tanítás szerint az Eucharisziában Jézus akkor is jelen van, ha valaki hit nélkül áldozik. Vagyis a szentség létrejön a szentségi cselekmény, az átváltoztatás által, függetlenül a felvevő hitétől. De az áldozás csak a hívő számára lesz hatékony és gyümölcsöző. Hasonlóan a keresztségben Isten ajándékozó kegyelme akkor is megjelenik, ha egy nem hívő felnőtt keresztelkedne. De a kegyelem a számára nem lesz hatékony, csak ha hittel veszi a szentségi jeleket, ha hisz abban, amit azok jeleznek.

A szentségek hatnak, függetlenül a szentséget kiszolgáltató erkölcsi állapotától. Tehát a szentségek Krisztus bennük ható kegyelme által hatékonyak. Vételükkor Krisztus figyelembe veszi szabadságunkat. Ezért csak akkor hatnak pozitívan, ha átadjuk magunkat Krisztusnak.

A reformáció azt tanítja, hogy a szentség létrejötte a felvevő, a cselekvő hitétől függ, így a szentségi jelek nem hoznak létre kegyelmet, csak kifejezik, illetve táplálják a hitet. Éppen ezért a reformátusok nem ismernek el más szentséget, csak a keresztséget. A reformátusok keresztségét a Katolikus Egyház is elismeri, mivel ebben egyezünk: ugyanúgy az Atya, Fiú és Szentlélek nevében keresztelnek, valamint elismerik a nagy Credo- ban (Nicea- Konstantinápolyi hitvallás) szereplő, pontos, Szentháromságra vonatkozó tanítást. (A nagy Credo Egyházra vonatkozó egy, szent, katolikus tanítását az ő szempontjukból érthetően nem fogadják el.) Nem vonatkozik ez a tolerancia azokra a magukat „egyházaknak” nevező különböző református irányzatokra, vagy egyéb szektákra, amelyek valamiben is eltérnek a Credo által megfogalmazott Szentháromságtantól (pl. unitáriusok, Jehova tanúi, stb.).

Miért kéri a szentségek vételét mégis azok, akikben nincs hit?

A valláslélektan jól tudja, hogy az ember lelke mélyén él egyfajta vallási igény, anyagfeletti biztonság utáni vágy. Ez a vágy legelemibb módon a határhelyzetekben tör elő, amikor az ember megsejti az anyagi lét korlátozottságát, az ember transzcendens utaltságát.

A szentségek anyaga és formája: (materia és forma)

A szentségi jel „dolgokból és szavakból” áll. A szentség anyagát illetően megkülönböztetjük a távolabbi és közelebbi anyagot. A távolabbi anyag az, amelyet a szentségi jelképes cselekményben felhasználunk (pl. keresztség esetében a víz), a közelebbi anyag maga a jelképes cselekmény (pl. a vízzel való leöntés, vagy olajjal való megkenés). A szentségi forma szavakból áll, amelyek az anyag alkalmazásának értelmet adnak (pl. „XY, én megkeresztellek téged...”).

Az anyagot és formát együtt kell alkalmazni, ugyanannak a személynek (kivéve a bűnbánat szentségét), mivel a szentség anyaga és formája együtt alkotják a szentségi jelet. A szentségi szavakat hallhatóan, megszakítás nélkül, nem megismételve szabad kimondani. Csak akkor szabad feltételesen megismételni, ha kétség merült fel a szentség érvényességét illetően. Ilyen esetben akkor kötelező megismételni, ha a szentség kötelező az üdvösséghez (pl.: „Ha nem vagy megkeresztelve, megkeresztellek téged...”), vagy ha az érvénytelenség esetén a keresztény közösség nagy kárt szenvedne.

A **keleti egyházaknak** érvényesen szentelt papjaik vannak, ezért a *bűnbánat szentségét, Eucharisziát és betegeket kenetét* minden további nélkül kiszolgáltathatják egymás híveinek.

KERESZTSÉG:

A keresztség *eltörli az eredendő bűnt*, felnőtt esetében a többi bűnt is, de *megmarad a bűnre való hajlam*. A keresztség által az ember Krisztus testének, Isten népének tagjává válik és a fogadott fiúság állapotába kerül.

távolabbi anyaga: víz (természetes és tiszta víz, hogy a szentségi jel valóságát tükrözze) közelebbi anyaga: vízbe való alámerítés, vagy leöntés (3x) formája: „N, én megkeresztellek téged az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében.

Az alámerítéssel való keresztelezés általános volt az Egyházban legalább a XII. századig. Eleinte folyókban történt, de már az V. században létesítettek keresztelő kápolnákat a katakombákban, vagy a templomok mellett, illetve a templomban. A leöntés háromszor történik. Fontos, hogy a cselekmény jelezze a megtisztulás és újjászületés titkát.

Keresztség kiszolgáltatói:

- rendes kiszolgáltató: püspök, plébános, megbízott diakónus
- rendkívüli kiszolgáltató: hitoktató
- bárki („Súlyos életveszélyben, ha nincsen jelen pap, vagy diakónus, bármelyik hívő, sőt, bármely más helyes szándéktól vezérelt ember kiszolgáltathatja a szentséget – néha köteles is kiszolgáltatni... Kívánatos, hogy ilyen esetben gyülekezzen össze egy kis közösség, vagy legalább legyen ott egy- két tanú.” OBP 19.o. vö. 32. o.)

Szükség esetét kivéve a keresztség helye a kereszteleendő saját plébániatemploma. Másutt csak az illetékes plébános írásos hozzájárulásával lehet keresztelezni. Általában csak a plébániaközösség, illetve egy, az egyház által elismert közösség tudja biztosítani, hogy a későbbiekben is kapcsolatban álljon a keresztelettel, vagy a csecsemő, illetve gyermek esetében azok szüleivel, és hogy gondoskodják a gyermekek vallásos életének alakulásáról, vagy pl. a hitoktatásról (vö: OBP 29-30, OBP 3-13.).

Az Egyház évszázadokon át elsősorban felnőtteket keresztelezett, bár a gyermekkeresztség ismert volt a II- III. században is, majd a VI- VIII. századdal kezdődően általánossá vált a csecsemőkeresztelezés.

? Szabad- e csecsemőket keresztelni?

Az elutasítás indokai:

a keresztség a hit szentsége, a gyermek önálló döntésének tiszteletben tartása, nincs biztosítva a vallásos nevelés (El kell halasztani, ha egyik szülő sem vállalja a hitvallás letételét és szentségi életük rendezetlen!)

A Katolikus Egyház válasza:

A gyermekkeresztelés feltétele, hogy a gyermek környezete, családja vállalja, hogy belenőhetnek az Egyház közösségébe. A gyermek azonosul azokkal a személyekkel, akiktől a szeretetet kapja (elsődleges szocializáció), tehát ha megtapasztalja az élő hitet, találkozik az élő Istennel, akkor ő is követni fogja őt.

A csecsemőkeresztség nem teológiai reflexiók alapján született, hanem a keresztyén családok konkrét igényéből. Érthető, ha az adott korban, mikor a keresztyén szülők egész életét átjárta a közösség imája és hitélete, feltámadt az igény, hogy gyermekeik is tagjai legyenek ennek a közösségnek.

A teológia oldaláról azt mondhatjuk, hogy Isten az embert nem önállóan, hanem az Egyház közösségében üdvözíti, mint Krisztus titokzatos testének egy tagját. Az Isten népének közösségéhez való tartozás megszentelő erejét már az ószövetségi zsidóság is vallotta. A választott népbe való beleszületés a választott nép tagjává tett: ennek jele a nyolcadik napon a körülmetélés.

Jogában van- e a szülőnek befolyásolni gyermeke világnézetét?

A szülők felelősek gyermekeik személyes fejlődéséért. Megteheti-e egy szülő, hogy ne az általa megismert igazságot, igaz életformát próbálja átadni gyermekeinek? Hogyan választhat egy gyermek, ha nem is kínáljuk fel neki a választás lehetőségét? Hogyan válasszon valamit, amit nem ismer? Azt fogja választani, amit megismer. Ha a világ téveszméi ellen nem kap más alternatívát, akkor azt választja, amit megismer – ha akarjuk, hogy megismerje, ha nem...

A keresztszülők:

Feladata, hogy szükség esetén segítse a szülőket, hogy a gyermek előrehaladjon hitében, továbbá hogy hitével tanúságot tegyen életével keresztgyermeke előtt. Erre csak hitét élő katolikus ember képes!

feltételek:

- legyen alkalmas és szándékozzék is ezt a tisztet viselni
- 16. életévét betöltött személy legyen
- katolikus, megbérmált, az oltáriszentséget magához vett személy legyen, s éljen a hithez és a vállalandó tisztséghez méltó életet
- ne kösse kánoni büntetés
- ne legyen a keresztelendő apja, vagy anyja
- az *egyik keresztszülő lehet a keleti egyházhoz tartozó keresztyén*
- *egyéb különszakadt egyház tagja lehet a keresztelés hivatalos, bejegyzett tanúja*

Akkor szabad keresztelni, ha a szülő beleegyezik (!) és megalapozott remény van a gyermek katolikus nevelésére. Az Egyházi Törvénykönyv is elutasítja meg nem keresztelt szülők gyermekeinek keresztelését, kivéve, ha azok vallásos nevelése valamiképpen biztosítottnak látszik.

Súlyos felelőtlenség és tiszteletlenség a szentséggel szemben, ha a keresztségre jelentkezéskor nem érdeklődik, hogy a keresztség minimális feltételei megvannak-e.